

Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
«Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd»
Augustinus

Kyrkoblاد – Evangelisk–lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke

Nr 1 - 2016 årgang 20

Glassmaleri i Holmenkollen kapell, Oslo. Foto GAHj

GRATIA

Utgis av:

Den Evangelisk Lutherske
Bekjennelseskirke/
Evangelisk- lutherska
bekännelsekyrkan

Redaksjonssekretær:
Gunnar Hjorthaug.
gunnar.hjorthaug@icloud.com

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/ordf. Jan-
Erik Andersson, kasserer/kassör
Tlf: 0431/430165,
Åke Malander.v.form.
Nils Svensson.
Kjell Rydh.sekr.
Kirkestyrets adr: Rugdeveien 3
N-1823 Knapstad. Tlf/fax: 69 92 11 32

Kyrkans sv. bankgironr 5633-5136 Kirkens
no.bankkontonr. 1135.10.53102

Menigheter/Församlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala
Kh Åke Malander, Åkerlänna 40 S-743
71Björklinge,
Tlf 018/ 356235 ake.malander@telia.com

S:t Johannes ev luth förs., Yxenhult
Församl. ordförande:Nils Svensson
Yxenhult 7510 280 40 Skånes-Fagerhult
Tlf/ 070-5559483
nils.josef.svensson@gmail.com

S:t Andreas ev.luth förs., Skellefteå
Kh Åke Malander,
ake.malander@telia.com

Den lutherske menighet, Knapstad
Mprest Asbjörn Hjorthaug Rugdeveien.3
N-1823

Håpets bekjennelse

Ja, «jeg tror på Gud Fader, den allmektige himmelens og jordens skaper.» Han er opprinnelsen og skaperen av himmelen og jorden. Han har sagt og sier at han er vår far. Dette er et gledens budskap! Han har skaperkraft og makt over liv, død og oppstandelse. Vi mennesker og jorda vår er ikke blitt til ved en tilfeldighet. Vi har en Gud som er større enn vår fatteevne og vår forstand. Ja, jeg tror med Luther at Gud har skapt meg og gitt meg alle sine gode gaver. Han har gitt meg livet, fornuften, alle sanser, arbeid, fellesskap og muligheter. Han gir meg mat og drikke, klær og sko, ektefelle, barn og alle gode ting til kropp og sjel. Han gir meg alt jeg trenger og mulighet til å dele med andre... «For alt dette er jeg skyldig til å takke og love ham, tjene og lyde ham.»

Ja, «jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne sønn vår Herre» og at han er sann Gud. Han som ble født som et menneske, som levde et fullkomment liv, som døde og stod opp igjen. Han som gav sitt liv og kjøpte oss fri for at vi skulle bli befridd fra djevelen og vår synd. Han som ofret seg selv med sitt liv og blod. Dette for at vi skal få tro på ham som vår frelser og redningsmann, tjene ham i dette livet og i evigheten. Gjennom ordet og sakramentene får vi del i hans kjærlighet. Han har elsket oss og sonet for våre synder. Derfor kan vi gi videre hans kjærlighet til andre.

Ja, «jeg tror på Den Hellige Ånd, en hellig, allminnelig kirke, de helliges samfunn, syndenes forlatelse, legemets oppstandelse og det evige liv». Gud som forklarer Bibelens ord og viser oss hvordan vi skal leve og tro. Allikevel minner Luther oss på en viktig forklaring: «Jeg tror at jeg ikke ved egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus min Herre eller komme til ham. ...». Vi er fastbundet i våre egne tanker og handlinger. Vi kan ikke medvirke til en frelsende tro. Her er det Den Hellige Ånd kommer til: «..men, Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort meg og bevart meg i den rette tro...». Ved å lytte til og lese Guds ord får vi del i evangeliets hemmelighet. I gudstjenesten i samtale med andre kristne skapes det tillit, håp og tro på at det Jesus har gjort, det gjorde han for oss. Den Hellige Ånd forklarer evangeliet for oss slik at *Ordet* blir levende. Vi får vendt blikket vekk fra vårt eget og til ham. Vi får tro evangeliet og leve i håp og tilgivelse. Sammen med andre kristne kan vi dele budskapet og ha fellesskap i troen. Gjennom sitt ord, ved dåpens og nattverdens sakrament gir Gud oss håp, liv og salighet.

Gunnar A. Hjorthaug

Påsk – när och varför och hur?

När vi talar om påsk kan vi avse såväl den gammaltestamentliga, den judiska påsken, som vår påsk, den kristna påsken. Den judiska påsken instiftades och reglerades i 2 Mosebok 12. I den var allt, nästan in i minsta detalj, bestämt av Herren.

Den var en ”evärdelig stadga” till årlig åminnelse av hur Herren med stark arm förde sitt folk ut ur Egypten. Tiden var bestämd: Herrens påsk skulle firas den 14:e dagen i månaden Nisan (i äldre tid även kallad Abib), som ungefär motsvarar april.

Någon undrade en gång: Varför firar vi då inte påsk på det datum som Herren har bestämt i sitt ord? Svaret är lika enkelt som naturligt: Vi är fria från det gamla förbundets ordningar, nu lever vi det nya förbundet. Vår kristna påsk är en fri sak och ska inte sammanblandas med den judiska påsken. När de kristna så småningom började hålla påsk som en årlig högtid ville somliga hålla fast vid 14 Nisan, medan andra menade att påsken, Kristi uppståndelse, ska förläggas till en söndag och att den inte ska sammanfalla med den judiska. Det var faktiskt en liten strid om detta.

Nåväl, hur blev det då? Den enkla tumregel som säkert de flesta har hört, ”första söndagen efter första fullmånen efter vårdagjämningen” kommer från kyrkomötet i Nicea år 325, där man beslöt att beräkna påsken så. Enkelt och genialiskt, men det visar sig finnas två små hakar. Man hade då, och hela medeltiden, den julianska kalendern och med den förskjuts för varje år kalenderåret en aning i förhållande till årstiderna, så att till sist skulle midsommar

komma att infalla mitt i vintern! Vidare är vårdagjämning och fullmåne astronomiska begrepp som inträffar vid en bestämd tidpunkt (i år den 20 mars kl 05.37 resp. 23 mars kl 13.01, svensk tid), och då är det olika datum beroende var på jorden man befinner sig. Därför använder man sig av en måntabell som anger vilket datum påskfullmånen ska anses infalla på, och man utgår egentligen inte från vårdagjämningen utan från den 20 mars. Det betyder att påsken kan infalla tidigast den 22 mars, vilket skedde år 1818, men nästa gång blir inte förrän 2285. Senast möjliga datum blir den 25 april, så var det 1943 och nästa gång blir det år 2038, vilket väl många av oss kan få uppleva.

Eftersom påskdagen i väldigt många länder är en allmän helgdag så är den naturligtvis även statligt reglerad. I Sverige sker det genom *Lag (1989:253) om allmänna helgdagar*, som beskriver de tolv dagar som är ”röda dagar” i Sverige. ”Påskdagen [infaller] söndagen efter den fullmåne som infaller på eller närmast efter den 21 mars.” Datum för påsken blir som synes detsamma som med den kyrkliga beräkningen.

Gott så, men har allt detta beräknande egentligen någon betydelse för vårt påskfirande? Strängt taget inte! Vi är helt fria från det gamla regelverket om sabbater och högtider. Det finns i NT ingen bestämmelse om när och hur vi ska fira påsk, men vi har naturligtvis ändå behov av en gemensam kalender för våra kyrkliga högtider. Dessutom så är vi, fastän vi är en liten bekännelsekyrka, inte någon isolerad ö; vi är en del av den enda, heliga, allmänneliga kyrkan, vi står i den allmänkyrkliga traditionen. Därför har vi inte heller några ”hemmagjorda” modeller vare sig i fråga om tider och dager eller liturgier och gudstjänster. Guds folk har funnit sina former som har burit genom århundradena.

Last Supper 1562 Den første nattverden av Juan de Juanes. Pradomuseet. Wickemedia Commond

Den gammaltestamentliga påsken var en åminnelsemåltid som riktade blicken bakåt för att påminna om fädernas underbara räddning ur trældomslandet. Men den hade även en profetisk innebörd och blickade framåt mot det fullkomliga påskalammet, mot fulländningen genom Kristus, och genom honom är nu det gamla fullbordat och överspelat och ska inte firas mer. Nu firar vi den kristna påsken, som även den har ett samband med en måltid. Herren Jesus tog bröd och vin och instiftade en ny måltid. Redan det vi med ögonen ser vittnar dock om sambandet mellan det nya och det gamla. Vinets röda färg påminner om offerlammets blod och brödet minner om den gamla påskens osyrade bröd.

Sedan får vi av Frälsarens egen mun höra det ofattbara: brödet och vinet är något oändligt mycket mer än åminnelse-symboler. Vinet är det blod som talar bättre än alla offerdjurens blod, det är Jesu, Guds Sons, blod som renar oss från all synd. Brödet hans egen lekamen, hans som själv är Livets Bröd, det bröd som kommit ner från himmelen för att ge världen liv. Så är då även den nya måltiden tillbakablickande mot det fullkomliga, en gång för alla fullbordade offret, som de gammaltestamentliga offren

pekade fram emot. Liksom den gamla påsken även blickade framåt, så ser även Lammets måltid, Herrens Heliga Nattvard framåt, mot fulländningen, då vi får fira den stora nattvarden i himmelen. Den gamla påsken hölls efter stadgebud en gång om året. Kristi församling är fri från sådana bud och firar nattvard ofta. Och vi kan med skäl säga att varje gång vi dukar upp altarets sakrament är det påskdag för oss. Kristus är uppstånden från de döda, och här kommer han och räcker oss odödlighetens läkemedel.

Nu är det Påsk. Låt oss därför rensa bort den gamla surdegen för att vi må vara en ny deg, eftersom vi är osyrade. Ty vårt påskalamm Kristus har blivit slaktat. Låt oss därför hålla högtid, inte med gammal surdeg, utan med renhetens och sanningens osyrade deg. Och låt oss vara rädda om varandra och ta vara på varandra som kristna, för ondskans makter försöker på alla tänkbara sätt att slita oss ifrån varandra. Men glöm aldrig, kära kristna vänner: En kropp, en Ande, ett hopp, en Herre, en tro, ett dop, en Gud som är allas Fader, han som är över alla, genom alla och i alla.

Åke Malander

C.F.W. Walther och påskdagens evangelietext, Mark. 16:1–8

Ibland sägs det att den anglikanska kyrkan är juldagens (Guds Sons inkarnation) kyrka, den lutherska kyrkan är långfredagens (Guds Sons lidande) kyrka, Österns ortodoxa kyrkor är påskdagens (Guds Sons uppståndelse) kyrkor medan den karismatiska kristenheten är pingstens (den Helige Andes utgjutande) kyrka. Vad den romersk-katolska kyrkan skulle vara i en sådan jämförelse vet jag inte, men kanske ligger det något i att de olika kyrkotraditionerna betonar olika sidor av Kristi verk mer än andra.

Naturligtvis ska inte något av Guds verk spelas ut mot något annat. Guds Son föddes som människa (*jul*) för att dö (*långfredag*), d.v.s. Han steg ned till oss och antog vårt kött och blod för att bli försoningsoffret för våra synder. «Kristus säger när Han träder in i världen: *Offer och gåvor ville du inte ha, men du har berett mig en kropp*» (Hebr. 10:5). Och påskens händelser, d.v.s. Jesu lidande, död (*långfredagen*) och uppståndelse (*påskdagen*), ska naturligtvis även de hållas samman. Så talar aposteln Paulus om Kristus ”som utlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull” (Rom. 4:25). Ändå finns det ett centrum, som var mer angeläget för Paulus än någonting annat: ”När jag kom till er, bröder, var det inte med stor värtalighet eller vishet som jag predikade Guds hemlighet för er. Jag hade nämligen bestämt mig för att inte veta av något annat hos er än Jesus Kristus och Honom som korsfäst” (1 Kor. 2:1-2).

Missourisynodens grundare C.F.W. Walther kallas allmänt för ”Amerikas Luther”, eftersom han på ett mycket kraftfullt sätt drev den bibeltrogna, konfessionella lutherdomen i USA och därmed förvaltade arvet från reformationen så att det kunde lämnas över och leva vidare ända in i vår tid. I centrum för Walthers teologi stod Kristi ställföreträdande tillfyllestgörelse, att Han tagit alla människors syndastraff och istället skänkt rättfärdighet åt hela världen (den s.k. objektiva eller

allmänna rättfärdiggörelsen). Walther älskade att predika över påskdagens evangelietext, Mark. 16:1–8. Han gjorde det inte mindre än sexton gånger. När man tar del av hans påskförkunnelse slås man av hur han håller samman försoningens och uppståndelsens budskap. Här ett slående, och djupt uppbyggligt, exempel på detta:

”När Jesus uppstod från de döda, blev han frikänd från all synd. Men eftersom det inte var för sin egen skull utan för alla människor som Jesus dog, vem var det då som verkligen blev frikänd och förlåten när Jesus uppstod från de döda? Det var alla människor! På samma sätt som Israel triumferade när David besegrade Goliat, så triumferade mänskligheten när Jesus besegrade synd, död och helvete. Vi läser Paulus ord i 2 Korintierbrevet: ’Vi är övertygade om att en har dött i allas ställe, och därför har alla dött’ (5:14). Och i Romarbrevet läser vi: ’Alltså: liksom en endas fall ledde till fördömelse för alla människor, så har en endas rättfärdighet för alla människor lett till en frikännande dom som leder till liv’ (5:18). På samma sätt som fördömsen över Kristus var en fördömelse över hela mänskligheten, var Kristi betalning en betalning för hela mänskligheten, Kristi liv är nu livet för hela mänskligheten, hans frikännande ett frikännande av hela mänskligheten, hans rättfärdighet hela mänsklighetens rättfärdighet och hans förlåtelse hela mänsklighetens förlåtelse.”

Ett annat exempel på hur Walther utlägger påskdagens budskap utgör följande betraktelse över Mark. 16:1–8 (de två avslutande psalmverserna är utbytta med tanke på en svensk läsekrets):

Alla vet att påsken verkligen är en glädjens fest. Däremot känner få till den verkliga anledningen till denna glädje. Gäller denna okunskap endast dem som inte söker påskens glädje i de Herrens hus där den uppståndne Kristus förkunnas, utan i stället går till de världsliga avgudarnas tempel där man inte vet någonting om andlig glädje? Nej, denna okunskap gäller även dem som vill vara kristna, dem som är vana vid Guds ord och inhämtar glädje från det. De känner mycket väl till den sanna julglädjens källa, men med påsken är det helt annorlunda.

Människor tror vanligtvis att kristenheten fröjdar sig över påsk därför att 1) tiden för Kristi förnedring och svåra lidande äntligen tagit slut och dagen för Hans upphöjelse kommit, 2) genom Hans uppståndelse bevisades Hans oskuld inför hela världen och såväl Hans gudomlighet som sanningen av Hans ord bekräftades på ett obestridligt sätt och 3) Kristi uppståndelse fastslår bortom allt tvivel den mänskliga själens odödlighet och människokroppens kommande uppståndelse. Den Heliga Skrift fastställer

punkter – Kristi förhålligande, bekräftelsen av Hans lära och försäkran om människosjälens odödlighet och de dödas uppståndelse – var Kristi uppståndelse inte absolut nödvändig, inte under några omständigheter. Gud kunde ha förhålligat Kristus på något annat sätt. Såväl Hans lära som Hans gudomlighet hade redan blivit tillräckligt bekräftade genom Hans härliga underverk. Människans odödlighet och kroppens uppståndelse hade, utan tvekan, sedan länge fastlagts genom Lasarus

Andrea Mantegna - www.mini-site.louvre.fr, Wikimedia Commons

verkligen allt detta som frukter av Jesu uppståndelse. När det gäller den första iakttagelsen, säger den: ”Han ödmjukade sig och blev lydig ända till döden – döden på korset” (Fil. 2:8). Den andra iakttagelsen uttrycks så här: ”Och erkänt stor är gudsfruktans hemlighet: Han blev uppenbarad i köttet, bevisad rättfärdig genom Anden” (1 Tim. 3:16), och Han blev ”genom helighetens Ande med kraft bevisad vara Guds Son efter uppståndelsen från de döda” (Rom. 1:4). Om den tredje iakttagelsen säger Skriften: ”Men om det nu predikas att Kristus har uppstått från de döda, hur kan då några bland er säga att det inte finns någon uppståndelse från de döda?” (1 Kor. 15:12).

Hur viktigt nu allt detta än är, innesluter det ändå inte den fulla, sanna orsaken till påskens tröst. För alla tre

uppståndelse, änkan i Nains son, Jairus dotter och personer som det berättas om i Gamla testamentet. Den verkliga anledningen till den kristna påskglädjen är någonting helt annat. De punkter som redan nämnts är knappast någonting annat än ramen till själva målningen. Den Heliga Skrift presenterar Kristi uppståndelse som absolut nödvändig för återlösningsverket och människans frälsning. Aposteln Paulus säger tydligt och klart: ”Men om Kristus inte har uppstått, då är vår predikan meningslös och även er tro meningslös. [...] Och i så fall är de som insomnat i Kristus förlorade” (1 Kor. 15:14, 18). Av detta måste vi dra slutsatsen att Kristi uppståndelse inte endast är en sten i vår frälsnings

byggnad, utan hörnstenen i den. Den är inte en skinande juvel i vår återlösnings krona, utan själva kronan. Utan Kristi uppståndelse skulle världen fortfarande inte vara återlöst.

På grund av Kristi uppståndelse kan en människa glädja sig över Hans födelse, bli tröstad av Hans lidande och död, och berömma sig av Hans kors. Därför sjunger Kristi kyrka (inte bara vid jul): "Och vore ej det barnet fött, Förtappat bleve då allt kött" (Lova Herren 106:1, THL 78:2). Hon sjunger också (inte endast under fastan): "Vår synd på dig du tagit, Och dödens makt nedslagit" (Lova Herren 155, THL 146). Vid påsk sjunger kyrkan: "Vad ljus över griften! Han lever, o fröjd! Fullkomnad är Skriften, O salighets höjd! Från himmelen hälsad Han framgår i glans, Och världen är frälsad, Och segern är hans.

Bortvältrad är stenen och inseglet bräckt, Och vakten har flytt för hans Andes fläkt, Och avgrunden bävar. Halleluja!" (Lova Herren 183:1).

Kristus är uppstånden, fröjda dig, min själ!
Kristus är uppstånden, nu är allting väl!
Dödad är nu döden, den har ingen makt,
Ormens huvud krossat, såsom Herren sagt.
Sjung, du medarvinge, Kristus lever än!
Han är nu vår broder, Gud vår far och vän.
"Kristus är uppstånden!" så var hälsningen,
Dödad blev vår Jesus men stod upp igen.
(Lova Herren 193:1)

Lars Borgström

Rosso Fiorentino, Risen Christ 1528-30, Wikimedia Commons

Människokroppen i bibelns bildspråk

I bibeln stöter vi ofta på bilder som är hämtade från människokroppen. Armar och händer är viktiga i detta bildspråk, t.ex. heter det att Herren Gud med ”stark hand och lyftad arm” förde sitt folk ut ur Egypten (5 Mos 4:34), och på ett annat ställe säger Herren ”himlen är min tron, jorden min fotapall” (Jes 66:1). Den bibliska bilden går i detta fall inte att ta miste på. Den anknyter till något som var självklart i samtiden. På egyptiska avbildningar kan man se de besegrade folken ligga under den pall där farao har sina fötter.

Människans huvud med dess hår och hals används i bibeln för att visa på något som går utöver ordens egentliga betydelse. Om bruden heter det i Höga Visan att hennes ”hårsvall skimrar som purpur, en kung är fångad i de lockarna” (7:5). Hår, hals och nacke står självklart för skönhet.

Den *styva* halsen och nacken däremot är sinnebilder för stolthet, trots och envishet. ”Omskär ert hjärtas förhud och var inte längre styvnackade”, förmanar Herren genom Moses (5 Mos 10:16). Människan är till sin natur styvnackad, eller med ett ålderdomligt ord halsstarrig, dvs. stel och styv i nacke och hals. Hon sänker inte huvudet inför Herren som tecken på vördnad och fruktan.

I vår kultur används *hjärta* som en symbol för förälskelse; men i bibeln står hjärtat inte så mycket för en stormande känsla utan mera för människans ”andliga mitt”, platsen för hennes förstånd, tanke, känsla och mod. Hjärtat kan på så vis vara fast och frimodigt (Ps 112:7-8); det kan vara vrångt och högmodigt (Ps 101:5-5). Naturligtvis är det hela människan som avses. En människas ondska kommer från hjärtat: ”bedrägligare än allt annat är hjärtat” (Jer 17:9).

”Från hjärtat kommer onda tankar” som väller fram genom munnen: ”det hjärtat är fullt av talar munnen” (Matt 15:19 och 12:34). När det i bibeln heter att Gud prövar hjärtan och njurar (t.ex. Ps 7:10), så är det givetvis en bild av att Gud känner människans inre, hennes innersta bevekelsegrunder.

Svårmod och ångest är något som människan förnimmer i kroppen som en känsla av att vara jagad, trängd och instängd. Lättnaden och glädjen när det svåra släpper får istället hjärtat att skälva och vidga sig. Så heter det i Jesajatexten på Trettondag Jul, den text där Guds härlighet i den nyfödde frälsaren ställs fram: ”ditt hjärta skall skälva och vidga sig” (Jes 60:5) – översättningen ”ditt hjärta skall bäva och bulta”, i svenska Bibel 2000 fångar inte att känslan av ångest och rädsla släpper sitt tag om människan.

Grekiskans ord för *mage* och inälvor har med kärlek och medlidande att skaffa. När någon i Nya testamentet fylls av medlidande så säger det grekiska språket att det känns i magen på den människan. Talesättet säger ju också att när man omedelbart uppfattar något som riktigt och handlar därefter så är det detsamma som att ”lyssna till magkänslan”.

På liknande sätt är det med *moderlivet*, platsen där livet blir till. Det är i bibliskt språkbruk förknippat med kärlek, ömhet och barmhärtighet. Att moderlivet rent kroppsligt är bundet till modern förhindrar inte att ordet i bildlig betydelse kan användas om fadern, och framför allt om Gud, den barmhärtige: ”Som en far visar ömhet mot sina barn så visar Herren ömhet mot dem som fruktar honom” (Ps 103:13) – här enligt Bibel 2000.

Ordet *tunga* används bildligt i bibeln – och ibland av oss själva – för att visa hur någon är i sitt tal, tungan kan vara vass och den kan vara hal, dvs. en människas tal kan vara elakt och det kan vara insmickrande.

Munnens *kys*s är ett uttryck för ömsesidig kärlek och trohet, inte bara mellan människor utan också mellan gudar och människor. Man ger den gud som man vill vara trogen sin hyllningskys.

Av Carl Bloch - The-Burial-Of-Christ. Wikimedia Commons

När profeten Elia säger: "Israeliterna har övergett ditt förbund. Jag ensam är kvar", får han av Gud till svar: "Jag skall lämna kvar sju tusen i Israel, varje knä som inte böjt sig ner för Baal och varje mun som inte kysst honom" (1 Kung 19:10, 18)

På något sätt har det bibliska *slå sig för sitt bröst* kommit att uppfattas som lika med att "brösta sig" av stolthet. Men det bibliska talesättet ger uttryck för sorg och förtvivlan. I Jesu liknelse är fariseén i templet stolt över sig själv men publikanen – eller tullindrivaren – skäms och slår sig för sitt bröst och säger "Gud, var nådig mot mig syndare" (Luk 18:13).

Att tala med någon *ansikte* mot ansikte är ett uttryck för förtrogenhet, alldeles som Mose

talade med Gud (2 Mos 33:11). Att vända ansiktet till någon är att visa välvilja: "Herren vände sitt ansikte till dig och giv dig frid", heter det i den aronitiska välsignelsen (4 Mos 6:26). Att dölja ansiktet för någon däremot är att ta sin hand ifrån den människan (Job 13:24).

Att sitta vid någons *fötter* avbildar det kroppsläge som den intar som får ta emot undervisning: "Jag är uppfostrad här i staden och undervisad vid Gamaliels fötter", säger Paulus (Apg 22:3). Bibel 2000 väljer bort bilden: "Hos Gamaliel har jag fått grundlig undervisning".

När bibeln talar till människan använder den ett språkbruk som hon förstår, ett som knyter an till hennes erfarenhet. I mänskligt umgänge är det inte bara vad någon säger som är avgörande. Det är mera vad ögonen och *blicken* uttrycker, än vad munnen talar, som bestämmer hur vi känner inför varandra. Blicken är avgörande vid umgänget mellan människor. Den kan vara godhjärtad, men den kan också röja missunnsamhet och avund: "Den girige strävar efter ägodelar", säger ordstävets (Ordsp 28:22). I den hebreiska grundtexten är bilden som används viktig för budskapet: det är just på den onda,

missunnssamma blicken som den girige känns igen.

Svenskan – och naturligtvis också norskan – kan svårligen återge alla bilder i det bibliska språkbruket, men så långt det går bör bildspråket behållas. Så kan till exempel en blick vara sökande i bästa bemärkelse: "Mina ögon längtar efter din frälsning" (Ps 119:123). Bilden av den sökande, längtande blicken säger något mer och fylligare än vad Bibel 2000 får fram när den återger det hela med: "Jag längtar efter att se din hjälp".

Om bibelöversättare gör det till sin strävan att komma bort från bildspråket, så förflockas inte bara den poetiska skönheten utan själva budskapet förytligas, eftersom ju bilden mycket ofta är en väsentlig del av budskapet.

Mats Eskhult

Ypperstepresten Kaifas og landshøvdingen Pilatus

Gud fiender og Guds tjenere

Det mangler ikke kontraster og paradokser i bibelfortellingene rundt påske. Her skal vi ta utgangspunkt i to sentrale skikkelser i Jesu Kristi lidelseshistorie som begge dømte Jesus til døden, men samtidig ble de ufrivillig Guds redskap i å forkynne evangeliet.

Ypperstepresten Kaifas var yppersteprest fra år 18 til år 36. Han var svigersønn til den forrige ypperstepresten Annas. Han var en bitter fiende av Jesus og karakteriseres ofte som kald, beregnende, hjerteløs og kynisk, og han så ned på alle. Kaifas var yppersteprest det året da Jesus ble dømt, korsfestet og stod opp fra graven. Vi møter han i den rådssamlingen som ble holdt etter at Jesus vekket Lasarus opp fra de døde. Dette skjedde bare et par dager før påske-høytiden. Johannes skriver at *«Mange av jødene som var kommet til Maria og hadde sett det Jesus gjorde, kom til tro på ham. Men noen gikk til fariseerne og fortalte hva han hadde gjort.»* Joh 11, 45f .

Lasarus hadde vært død i flere dager og lå i graven da Jesus ropte han ut. Underet skjedde, og Lasarus kom ut lys levende.

Mange kom til tro på Jesus etter dette, men samtidig var det noen som ikke trodde og gikk direkte til fariseerne og fortalte om det de hadde sett. Problemet var ikke underet som Jesus gjorde, men at Jesus samlet så stor en tilhengerskare. Johannes deler flokken som overvar underet med Lasarus i to. Den ene var de som trodde og fikk tillit til Jesus. Men det var en del som ikke trodde og reagerte med sinne og klaget på Jesus over for den religiøse ledelsen. Det vakte stor oppstandelse. Nok er nok. Begeret var i ferd med å flyte over. Nå krevdes det at noen

handlet. De religiøse lederne var i ferd med å miste innflytelsen over folket. Nå må alle midler tas i bruk for å få Jesus av veien.

Øverste rådet kalles sammen i all hast. Rådet var jødene høyeste domstol og styringsorgan under romersk herredømme. *«Da kalte overprestene og fariseerne sammen Rådet, og de sa: «Hva skal vi gjøre? Dette mennesket gjør mange tegn. Lar vi ham holde på slik, vil snart alle tro på ham. Så kommer romerne og tar både det hellige stedet og folket vårt.»* Joh 11 47f. Jesus vekker folkets tillit. De sier rett ut at snart vil alle tro på ham. Konsekvensen er at romerne vil komme og ta Jerusalem og tempelet, og hele folket vil gå til grunne takket være *«Dette mennesket»*. De forakter Jesus og hater ham av hele sitt hjerte. Det religiøse lederskap er milevidt fra å forstå Guds ord. De er mye mer opptatt av å sikre sine egne posisjoner enn å bry seg om hva Skriften sier om saken.

Der Guds ord må vike trer politikken inn, kirkepolitikken, og strategisk tenkning for holde på makten. Akkurat slik vi har det i vår tid. Det er denne verdens meninger som er langt viktigere en hva Bibelen sier. Det ser vi tydelig i debatten om ekteskapet.. Den som hevder hva Guds ord sier om saken, blir en samfunnsfiende som må bringes til taushet, forfølges, straffes. Jesus er i sannhet prøvd i alt. Han vet hvordan vi har det. Han har kjent det på sin egen kropp. Vår tid er et speilbilde Jesu egen tid.

Så er det at Kaifas kommer på banen og viser som situasjonens herre. Han kommer med konkrete innspill. *«Dere skjønner ingenting»* sier han nesten foraktelig. Dere må da forstå at her er det bare to alternativer. Enten må *«Dette menneske»* dø eller så går hele folket til grunne. Med dette feller han en dødsdom

over Jesus. «Dere tenker ikke på at det er bedre for dere at ett menneske dør for folket, enn at hele folket går til grunne.» Folkets redning består i at Jesus ryddes av veien.

Men Gud er forunderlig. Han vender alt til det beste. Kaifas, den onde yppersteprest, blir en brikke i Guds spill. Evangelisten Johannes kommenterer: «Dette sa han ikke av seg selv, men fordi han var øversteprest det året, talte han profetisk om at Jesus skulle dø for folket. Ja, han skulle ikke bare dø for folket, han skulle også samle til ett de Guds barn som er

er hele kristendommens fundament. Det er et profetisk ord om Jesu stedfortredende død. Selv om utgangspunktet var forakt, så vendes dette til noe som forklarer hvorfor Jesus måtte lide og dø. Jesus sier noe av det samme selv i Joh. 12, 24: " *Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Hvis ikke hvete-kornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene kornet. Men hvis det dør, bærer det rike frukt.*»

Det var for at vi alle skulle slippe å gå til grunne og gå fri fra den evige død, at Guds rike skulle grunnlegges. Jesu Kristi rike skulle opprettes for alle de som tror på ham uansett

spredd omkring.»

Av Munkácsy Mihály, 1881 - Kristus for Pilatus Wikimedia Commons

Joh 11,50f

Vi ser at Kaifas ord

er etter Guds plan, dog med en annen begrunnelse. På en merkelig måte forsvinner hans ord bak Guds Ord. Kaifas, ypperstepresten, som på den store forsoningsdagen skulle bære fram offeret til Gud på vegne av folket, gir nå, uten å være seg det bevisst, en klar og tydelig undervisning om det evige soningsofferet. Jesus var det Guds offerlam som bærer all verden synd. Kaifas ord er den tolkning som

hvor de bodde i

verden, om de var

jøder eller greker eller

hedning, mann eller kvinne, små og store.

Kaifas ord oppfylles den dag i dag. Der nådemidlene forvaltes og brukes, der skapes det tro og der blir det nye medlemmer i Guds rike. Den onde Kaifas blir Guds redskap. For en trøst å vite at Gud styrer alt. Han setter grenser for ondskaper. Selv tyranner må innrette seg etter Guds allmakt. Vi har intet å frykte for han regjerer over alle mennesker. Vi er trygge. Johannes påpeker at: «Ja, han skulle

ikke bare dø for folket, han skulle også samle til ett de Guds barn som er spredt omkring». Det handler ikke bare om jødefolket. Han døde for alle folk og alle folkeslag.

Frukten av Jesu død og oppstandelse er at de som tror er Guds barn, og de skal samles sammen til et fellesskap. *«Jeg har også andre sauer, som ikke hører til denne flokken. Også dem må jeg lede. De skal høre min stemme, og det skal bli én flokk og én gjeter.»* Job 10,16. Det kristne fellesskapet er en frukt av troen. La ikke da Satan forblinde oss og splitte oss unødig. La oss finne sammen med de som tror og lærer og bekjenner at Jesus Kristus er Herre. Hvor de kristne enn befinner seg på denne jord så er de «samlet til ett» i den menighet som er bundet sammen med Faderen og Den hellige Ånd og Sønnen i en felles ånd, i en felles tro, i et felles håp, en felles kjærlighet. Denne Guds forsamling består av spredte flokker og få medlemmer over hel jorden.

Pilatus dømte også Jesus til døden. Pilatus var romersk landshøvding i årene 26 til 36. Han hadde uinnskrenket makt i provinsen. Han kunne felle dødsdommer og oppheve dødsdommer fra det Det høye rådet. Han

hadde ikke et pent rykte og er karakterisert som en som var korrump, voldelig, grusom og hensynsløs. Men selv en slik person tar Gud inn i sin tjeneste. Pilatus setter et skilt på Jesu kors med bokstavene INRI, Jesus fra Nasaret jødernes konge. Det proklameres på latin, gresk og hebraisk slik at alle kan lese at Jesus Kristus er konge i Guds rike.

Både Kaifas og Pilatus dømte Jesus til døden, men begge ble av Gud satt til å vitne om han. Kaifas måtte stadfeste at Jesus var den ypperstepresten som ofret seg selv for våre synder og at han var vår stedfortreder. Pilatus måtte kunngjøre at Jesus Kristus er konge i Guds rike.

Så stor er Gud, vår far. Han er allmechtig. Vi har ikke grunn til å være redde eller frykte hva som skal skje. Gud er den som styrer og råder. Så går vi inn i påskehøytiden med forventning. Vi følger «hvetekornet» som legges i jorden og dør. Vi feirer oppstandelsen som gir oss evig rettferdighet og evig liv.

Asbjørn Hjorthaug

László Puskás and his wife, 1990 Ungarn, Wikimedia Commons